Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 1122/03/2016

17.11.2016

Eduskunnan Ympäristövaliokunnalle

Asiantuntijapyyntönne 7.11.2016

HE 231/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisestä asumistuesta annettua lakia. Opiskelijat siirrettäisiin yleisen asumistuen piiriin niin, että opiskelijoiden oikeus asumistukeen ratkaistaisiin yleisestä asumistuesta annetun lain perusteella. Asumislisän piiriin jäisivät enää ulkomailla vuokralla asuvat opiskelijat sekä Suomessa kansanopistossa, liikunnan koulutuskeskuksessa tai Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskelevat ja oppilaitoksen asuntolassa asuvat opiskelijat.

Lakiin tehtäisiin järjestelmien yhdistämisestä johtuvia muutoksia. Yleisen asumistuen myöntämisessä huomioon otettavia tuloja muutettaisiin siten, että opintotuen opintoraha otettaisiin tulona huomioon. Ruokakunnalle maksettavaa asumistukea sekä tuensaajan ja hakijan ilmoitusvelvollisuutta koskevista säännöksistä poistettaisiin opiskelijoita koskevat erityissäännökset. Lisäksi yleisen asumistuen tarkistamis- ja lakkauttamisperusteita täsmennettäisiin.

Lisäksi yleisen asumistuen enimmäisasumismenoja rajoitettaisiin valtion talousarvioesityksessä esitettyjen yleisen asumistuen säästötavoitteiden sekä opiskelijoiden siirtämisestä aiheutuvien lisäkustannusten kattamiseksi. Kuntaryhmissä 1 ja 2 (Helsinki, Espoo ja Vantaa) sovellettaisiin vuonna 2017 samoja enimmäisasumismenoja kuin vuonna 2016. Kuntaryhmissä 3 ja 4 enimmäisasumismenoja alennettaisiin 5 prosentilla.

Esitys perustuu valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Opiskelijat siirtyisivät yleisen asumistuen piiriin 1. päivänä elokuuta 2017.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa on eduskunnassa käsittelyssä myös opiskelijoiden opintotukijärjestelmää uudistava lakiehdotus (HE 229/2016 vp). Esitykset yhdessä muuttavat opiskelijoiden taloudellista asemaa merkittävästi ja niillä on kuntatalouden näkökulmasta merkittäviä yhtymäkohtia toisiinsa.

> **Kokonaisuutena Kuntaliitto katsoo tämän esityksen sekä opintotukijärjestelmää koskevan lakiesityksen yhdessä yhdenvertaistavan eri opintoasteiden opiskelijoiden asemaa ja Kuntaliitto kannattaa opiskelijoiden siirtämistä yleisen asumistuen piiriin.** Kuntaliitto myös katsoo, että opintotukijärjestelmän lainapainotteisuuden lisääminen nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on perusteltua. Yleisen asumistuen myöntämisen mahdollistamista myös alle 18-vuotiaalle itsenäisesti asuvalle opiskelijalle Kuntaliitto pitää kannatettavana muutoksena.

Asumistukilaki vaikuttaa kuntien taloudelliseen asemaan lähinnä toimeentulotuen kustannusten muutosten myötä. On arvioitavissa, että näissä molemmissa esityksissä yhdessä ehdotetut muutokset siirtävät merkittävän osan nykyisin toimeentulotukea saavista opiskelijoista kokonaan pois toimeentulotukijärjestelmän piiristä opiskelukuukausien aikana, koska valtaosalla opiskelijoista taloudellisen aseman voi arvioida kokonaisuutena paranevan. Myös kesäaikana niissä tilanteissa, joissa opiskelija ei työllisty, hänen toimeentulotukitarpeensa pienenee, koska yleistä asumistukea maksetaan ympäri vuoden.

Tämä lakiehdotus (ilman opintotukiuudistuksen yhteisvaikutusta) vaikuttaa toimeentulotukimenoihin osin lisäävästi ja osin vähentävästi: Kun yleisen asumistuen enimmäisasumismenoja alennetaan, toimeentulotukilaskelmassa huomioon otettavien menojen määrä ja sen myötä toimeentulotukimenot lisääntyvät. Opiskelijoiden asumisen tuki pääsääntöisesti paranee, mikä pienentää heidän toimeentulotuen tarvettaan ja siten toimeentulotukimenoja.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Hallituksen esityksen mukaan opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin toteutetaan hallituksen päätöksen mukaisesti siten, että se on julkisen talouden näkökulmasta kustannusneutraali myös jatkovuosina.

Kokonaisuudessaan enimmäisasumismenojen korottamatta jättäminen ja 3 ja 4 kuntaryhmien enimmäisasumismenojen alentaminen 5 prosentilla lisää esityksen mukaan toimeentulotukimenoja 8,4 miljoonalla eurolla vuonna 2017 ja myöhemmin vuositasolla 13,8 miljoonalla eurolla.

Kuntaliitto huomauttaa, että vaikutukset toimeentulotukimenojen kasvuun on arvioitu alhaiseksi. Enimmäisasumismenojen rajoittaminen ja alentaminen kohdistuvat kaikkiin toimeentulotuen saajiin, joten sillä on varsin suuri merkitys kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien henkilöiden toimeentulotuen tarpeeseen. Muutos saattaa pudottaa uusia asiakkaita toimeentulotuen piiriin.

Toimeentulotukitilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2014 noin 253 000 perustoimeentulotukea saavaa kotitaloutta, joista noin 68 000 asui asumistuen kalleusryhmässä 1 tai 2 (Helsinki, Espoo tai Vantaa). Esityksen mukaan vaikutus asumistukeen olisi täällä keskimäärin 10-12 euroa/kk. Kuntakalleusryhmässä 3 vaikutus olisi 23 €/kk ja kuntakalleusryhmässä 4 20 €/kk.

Keskimääräinen toimeentulotukikotitalous saa tukea noin kuutena kuukautena vuodessa ja noin 70-80 % toimeentulotuen saajista saa asumistukea. Näillä oletuksilla voidaan arvioida, että enimmäisasumismenoja koskevien rajojen tiukentamien vaikuttaa toimeentulotukimenoihin noin 20 miljoonaa euroa lisäävästi esityksessä arvioidun 13,8 miljoonan euron sijaan.

Kuntaliitto toteaa, että esityksen muutosehdotuksista johtuvat vuodesta 2019 lukien syntyvät kuntatalousvaikutukset tulee kompensoida kunnille täysmääräisesti.

Mahdolliset tarvittavat lisäsäästöt toteutetaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan sisällä. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen edellytykset hoitaa lisääntyvät tehtävät nykyisten määrärahojen puitteissa ja opintotukisäästöihin syntyvän vajauksen kompensointikeinot tullaan arvioimaan ja ratkaisemaan osana budjetti- ja kehysvalmistelua. Siirron kustannusneutraalisuuden toteutuminen voi tuolloin edellyttää lisäsäästöjä.

Kuntaliitto toteaa, että mikäli lisäsäästöistä johtuen kuntataloudelle syntyy edelleen lisävaikutuksia, myös nämä tulee korvata kunnille täysimääräisesti.

SUOMEN KUNTALIITTO

Ellen Vogt
erityisasiantuntija

Laura Hassi
asiantuntija, asuminen